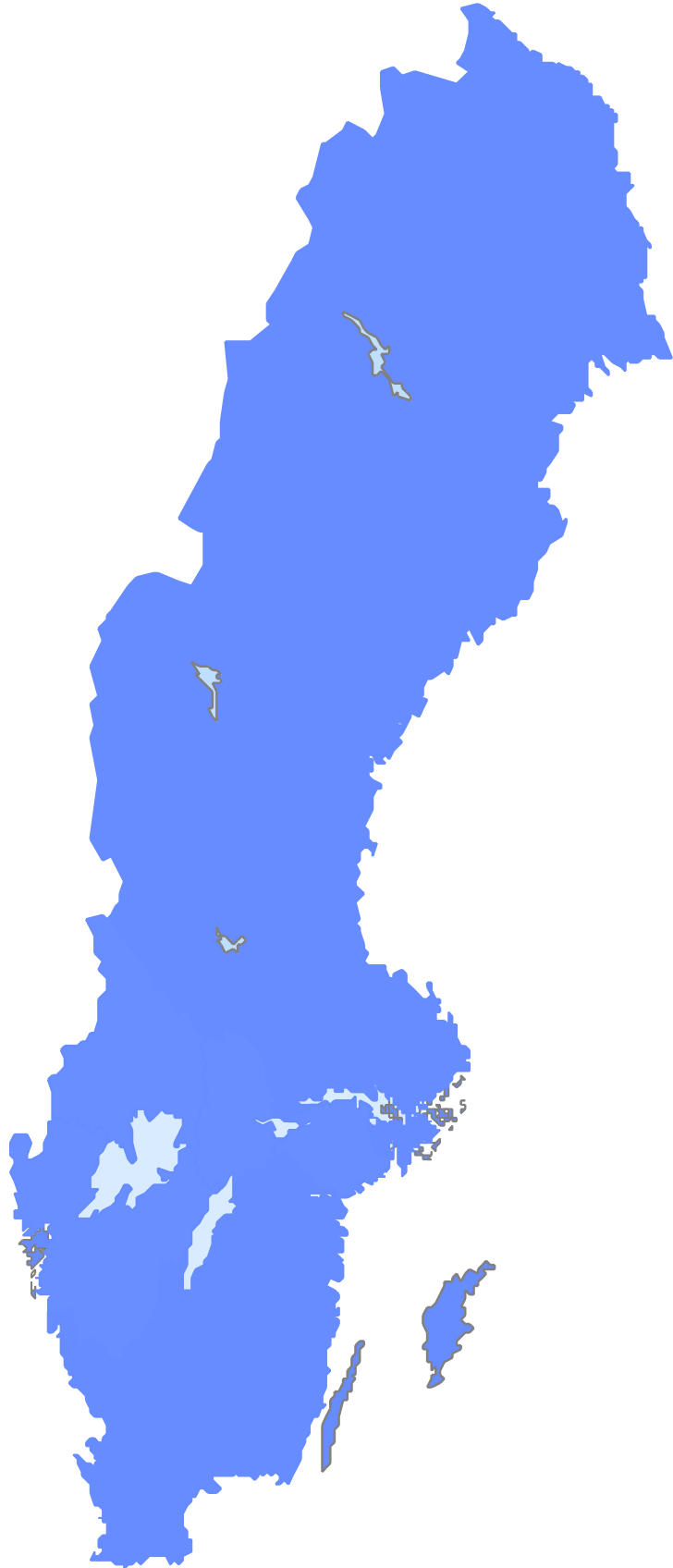

Utjämnning av LSS-kostnader mellan kommuner

Innehåll

1. Beskrivning av utjämningsystemet för LSS	4
1.1 Bakgrund och syfte	4
1.2 Beräkning av utfallet i LSS-utjämnningen	5
1.3 Historik	5

Förfrågningar Statistiska centralbyrån

Mats Rönnbacka tfn 010-479 61 84

Oskar Söderbom tfn 010-479 64 36

SCB, Offentlig ekonomi och mikrosimuleringar (NR/OEM)

Telefon 010-479 40 00 (vx)

E-post offentlig.ekonomi@scb.se

Webbplats www.scb.se/OE0115

1. Beskrivning av utjämningsystemet för LSS

1.1 Bakgrund och syfte

Verksamhet enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är en obligatorisk verksamhet för kommunerna. Syftet med utjämningsystemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för att bedriva verksamheten enligt LSS. Utjämningsystemet regleras genom lag om utjämnning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade (SFS 2008:342). Mer detaljerade föreskrifter finns i förordningen SFS 2008:776.

Vad är och vilka omfattas av LSS?

Syftet med LSS är att ge personer med omfattande funktionshinder en starkare ställning i samhället med hjälp av insatser anpassade till den funktionshindrades individuella behov. Lagen anger att insatser enligt LSS kan beviljas till personer

- med utvecklingsstörning, autism eller autismsliknande tillstånd (*personkrets 1*),
- med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder (*personkrets 2*) eller
- med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande (*personkrets 3*).

De nio olika typer av insatser som anges i lagen och som primärt är kommunernas ansvar är:

- personlig assistans enligt LSS,
- ledsagarservice,
- biträde av kontaktperson,
- avlösarservice i hemmet,
- korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
- korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov,
- boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,
- bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna samt
- daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Förutom dessa nio typer av insatser finns också ”rådgivning och annat personligt stöd”, något som landstingen i första hand ansvarar för. Den senare omfattas därför inte av LSS-utjämnningen.

Assistansersättning

Assistandersättning är ett bidrag inom socialförsäkringen för bekostande av personlig assistans. Kommunerna har kostnadsansvaret för de första 20 timmarna

per vecka, staten genom Försäkringskassan för timmar därutöver. Kommunernas kostnader för de första 20 timmarna ingår i de kostnader som utjämnas.

1.2 Beräkning av utfallet i LSS-utjämningen

Beräkningarna regleras av förordning (2008:776) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade. Beräkningen av kommunens utfall i systemet görs i flera olika steg och beskrivs nedan:

Beräkning av grundläggande standardkostnad

För varje kommun beräknas en grundläggande standardkostnad. Den kostnaden baseras på antalet LSS- insatser enligt Socialstyrelsens statistik, antalet assistansersättningsbeslut enligt Försäkringskassans statistik, riksgenomsnittliga kostnader enligt räkenskapssammandraget (RS) samt kommunens ersättning till Försäkringskassan.

Beräkningen görs genom att antalet insatser för respektive kommun multipliceras med en beräknad riksgenomsnittlig kostnad för respektive typ av insats. Produkterna summeras och till den erhållna summan adderas kommunens ersättning till Försäkringskassan för de 20 första timmarna.

Antals uppgifterna från Socialstyrelsen respektive Försäkringskassan har mättdpunkt i oktober utjämnings år t-2. Uppgiften om kommunens ersättning till Försäkringskassan hämtats från RS för utjämningsår t-2.

Beräkning av kostnadsskillnader

Kostnadsskillnader på grund av skillnader i behov av stöd beräknas med hjälp av ett personalkostnadsindex. Indexet mäter behovet av stöd hos de personer som får insatser enligt LSS. Beräkningen av indexet baseras på uppgifter från RS. Det beräknade indexet motsvarar 70 procent av skillnaden mellan kommunens beräknade personalkostnader och de personalkostnader som ingår i den grundläggande standardkostnaden. Skälet till att kompensation endast sker för 70 procent av skillnaden, är att minska risken för att kompensation utgår för skillnader i effektivitet och politiska ambitioner.

Slutlig beräkning för att fastställa utjämningsbidrag/avgift

I det avslutande steget räknas standardkostnaden om till utjämningsårets beräknade prisnivå med hjälp av den av regeringen prognostiserade förändringen av konsumentprisindex med fast ränta (KPIF). En slutlig standardkostnad i kronor per invånare beräknas dels för varje kommun, dels för hela riket. Om standardkostnaden för en kommun är högre än rikets utgår bidrag. En standardkostnad som är lägre än rikets resulterar i en avgift.

1.3 Historik

Lagen om LSS tillkom 1993 i samband med den handikappreform som då genomfördes. Vid handikappreformen tillkom också en lag om statlig

assistansersättning (LASS). LASS är från och med år 2011 inordnad i Socialförsäkringsbalken (SFB, 51 kap.).

Riksdagen beslutade i november 2003 att det fr.o.m. 2004 skulle införas ett nationellt kostnadsutjämnningssystem avseende kommunernas LSS-kostnader. Riksdagsbeslutet baserades på den proposition som regeringen tidigare överlämnat till riksdagen, *Utjämnning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade* (Prop. 2002/03:151). Regeringsförslaget i propositionen byggde i sin tur på de förslag som redovisats i ett betänkande från en statlig utredning, *Utjämnning av LSS-kostnader* (SOU 2002:103). Som motiv för ett utjämnningssystem angavs:

- att det är en obligatorisk verksamhet för kommunerna,
- att kostnaderna har ökat kraftigt,
- att det finns stora kostnadsskillnader mellan kommunerna samt
- att det behövs en utjämnning för att ge alla kommuner likvärdiga förutsättningar att bedriva verksamhet enligt LSS.

Förändringar inför 2009 års LSS-utjämnning

Inför 2009 års utjämnning beslutade riksdagen om vissa förändringar av systemet för LSS-utjämnning. Riksdagsbeslutet baserades på regeringens proposition *Förändringar i kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet* (Prop. 2007/08:88). Till grund för regeringens förslag låg LSS-utjämningskommitténs betänkande *Utjämnning av kommunernas LSS-kostnader – översyn och förslag* (SOU 2007:62).

För vuxna som har både insatsen boende och insatsen personlig assistans ingår från 2009 endast insatsen boende i beräkningen av standardkostnaden. Vidare utgick insatsen särskilt anpassad bostad för vuxna ur beräkningen, medan antalet personer med beslut om personlig assistans enligt LASS tillkom. Det koncentrationsindex som fanns med under de första åren med LSS-utjämnning togs bort.